

Negativ social kontrol: NGO'er mellem teori og praksis

Maria J. U. Brock, studerende ved Københavns universitet

Mit formål med dette essay er at undersøge, hvordan NGO'er¹ forstår og arbejder med begrebet negativ social kontrol. Emnet udspringer af seminaret: Religionsvidenskabelige perspektiver på (negativ) social kontrol, der blev afholdt den 9. november 2023, hvor NGO'ernes erfaringer med negativ social kontrol og religion blandt andet blev beskrevet gennem Børns Vilkårns arbejde. NGO'ers forhold til staten er sammensat af, at de på den ene side samarbejder med staten gennem partnerskaber, kontrakter og finansielle bevillinger for at opfylde fælles mål inden for sociale, sundhedsmæssige og miljømæssige områder. Disse samarbejder kan give NGO'er adgang til ressourcer, ekspertise og politisk indflydelse. På den anden side kan de også indebære udfordringer, såsom at være underlagt statslige retningslinjer og politiske dagsordener. Statens bevillinger spiller en central rolle i NGO'ers aktiviteter ved at finansiere deres drift og projekter. Disse bevillinger kan være afgørende for NGO'ernes overlevelse og evne til at levere tjenester og ydelser til samfundet. Dog kan afhængigheden af statslige midler også skabe en vis sårbarhed og afhængighed, især hvis NGO'erne ikke formår at diversificere deres finansieringskilder og forblive uafhængige af politiske interesser. Den sårbarhed er vigtig at få beskrevet, da min undersøgelse viser, at den praktiske brug af begrebet negativ social kontrol bliver influeret af dette forhold. I det følgende diskuterer jeg, hvilken indvirkning bevillinger har på arbejdet med negativ social kontrol gennem nonprofit organisationer.²

Dette essay er resultatet af dokumentindsamling og interviews med medarbejdere i fem organisationer, og bygger på, hvordan informanterne og deres organisationer praktisk arbejder med begrebet negativ social kontrol, hvordan de forstår begrebet og hvordan de oplever, at begrebet forstås af de civile aktører og frontpersonale. Derudover er informanterne blevet spurgt til deres personlige holdninger til begrebet og dets anvendelighed. Informanter og organisationer er anonymiseret i min gennemgang. Organisationerne vil blive refereret til som Org. 1 til Org. 4, da der blev foretaget et enkelt interview i hver organisation, men informant 5 trak sit interview tilbage med

¹ NGO - Non-governmental organisation, ikke-statslig organisation. Organisationer der er juridisk og organisatorisk uafhængige af statlige myndigheder. De findes på en "glidende overgang fra helt private organisationer til hovedsagelig offentligt finansierede" (Kjærum 2024), men fungerer ofte som et værdifuldt supplement til offentlige institutioners sociale tilbud.

² Nonprofitorganisationer er organisationer, der ikke drives af indtægter og profit, men ofte fungerer som organisationer med humanitære tjenester for øje (Hårbøl, Schack og Spang-Hanssen 1999).

henvisning til, at de ikke kunne repræsentere organisationens forståelse og brug af begrebet. De dokumenter, der er indsamlet, indeholder blandt andet organisationernes egne undersøgelser, projektbeskrivelser eller undervisningsmateriale.

Civilsamfundets rolle i Danmark

Civilsamfundet er en central aktør i produktionen af velfærd og integration. Civilsamfundets institutioner er præget af politik og økonomi, og der er der sket en professionalisering af civilsamfundets tilbud, da de frivillige og nonprofit organisationerne skal konkurrere med for-profitorganisationer (Andersen 2019; Boje 2019).³ Man ser dog også, at nonprofitorganisationerne i stigende grad indgår som del af de offentlige indsatser, kommunale og statslige strategier og den offentlige velfærdsprofil (Andersen 2019, 68). Boje beskriver civilsamfundets rolle i udviklingen af blandt andet medborgerskab og den danske velfærdsmodel gennem NGO'ernes ydelser til socialt sårbare grupper.

Civilsamfundet har traditionelt været påskønnet for et særligt bidrag til den lokale sammenhængskraft og for at skabe åbne, inkluderende og sociale fællesskaber. De seneste årtier har dog indvarslet en ny tid. Nu indgår civilsamfundet og frivillige (også) som strategiske samarbejdspartnere i løsninger af offentlige opgaver. I disse partnerskaber udvikles en særlig hybrid praksis, hvor det ulønnede og lønnede eksisterer side om side. (Andersen 2019, 67)

Som det beskrives i citatet af Andersen, har civilsamfundet været medskabende for åbne og sociale fællesskaber, men denne åbne kommunikation bliver udfordret af NGO'ernes og CSO'ernes⁴ bevillinger, da ”borgernes behov ønsker og handlinger bliver formuleret og reguleret i systemernes sprog. Det fører typisk til, at lovgivningen bliver implementeret hen over hovedet på borgeren og i et sprog, som de ikke forstår” (Boje 2019, 11). Når civilsamfundet bliver professionaliseret gennem midler, vil det lægge en hindring for den åbne kommunikation, der rammes både på den sproglige forståelse, og også på grund af den fortløftelse, som det lønnede forhold kan medføre.

Børns oplevelser med negativ social kontrol

Siden 2011 har der været offentlig og politisk bevågenhed på negativ social kontrol (se Petersens artikel i dette nummer), hvilket blandt andet har medført handlings- og beredskabsplaner, samt bevillinger til en vifte af NGO'er, der har berøring med negativ social kontrol. Senioranalytiker Mia Horup Pedersen beskrev i et foredrag på Køben-

³ I modsætning til nonprofitorganisationer vil for-profitorganisationer arbejde med formålet at opnå profit (Heaslip 2020).

⁴ NGO og CSO bruges ofte som enstydige begreber, hvilket de til en vis grænse også er. NGO'er kan dog anses som en CSO, hvis rammer ikke er klart afgrænsede (DeMattee 2018).

havns Universitet, hvilke udfordringer en organisation som Børns Vilkår står overfor i arbejdet med negativ social kontrol.⁵ Herunder listes begrænsede ressourcer og begrebets komplekse natur. Ved samme seminar kunne Pedersen belyse flere problematikker, som indbefatter begrebets kompleksitet, der i praksis både opleves for bredt og snævert på samme tid. Dette kom blandt andet til udtryk ved, at de henvendelser, som Børns Vilkår modtager, spænder fra valg af uddannelse og kæreste, til psykisk og fysisk vold. Ifølge Pedersen oplevede de hos Børns Vilkår en stigning i henvendelser, ”hvert år siden 2018 har vi haft over 400 samtaler med børn og unge, som fortæller om at have oplevet negativ social kontrol” (ibid.).

Dette betydelige antal samtaler dækker dog over de meget forskellige handlinger beskrevet ovenfor. Børns Vilkår kunne desuden fortælle, at der er flere problematikker, der bliver overset i forbindelse med negativ social kontrol. Det gælder f.eks. negativ social kontrol i kristne og etnisk danske miljøer, der glider i baggrunden, når negativ social kontrol i en politisk kontekst nærmest udelukkende forstås som et problem hos personer med anden etnisk baggrund eller muslimer (se også Brian Arly Jacobsens bidrag i dette nummer). Begrebets kompleksitet og de begrænsede ressourcer, som organisationerne får bevilget eller har til rådighed, har givet anledning til at undersøge om og hvordan disse udfordringer går igen hos NGO'er, der arbejder med negativ social kontrol.

Hvordan forstår NGO'erne begrebet?

De adspurgte NGO'er hører alle til organisationer, der refererer til Styrelsen for International Rekruttering og Integrations (SIRI)⁶ definition og forståelse af negativ social kontrol. Fra d. 1. januar 2024 er negativ social kontrol defineret i barnets lov og indgår derfor i lovgivningen og i kommunernes handleplan. Handleplanen tager afsæt i følgende definition af negativ social kontrol fra Barnets Lov:

Negativ social kontrol anvendes oftest om handlinger, som et fællesskab anvender til at regulere og/eller sanktionere individets adfærd i henhold til fællesskabets normer. Negativ social kontrol kan blandt andet komme til udtryk som begrænsning af individets muligheder for at træffe alderssvarende valg for sit eget liv, herunder socialt liv, fritidsinteresser, seksualitet, krop, uddannelse og job, fastholdelse i uønskede relationer og gennem isolation og overvågning. Negativ social kontrol kan have en karakter eller et omfang, hvor den falder inden for straffelovens definition på psykisk vold. Når reguleringen og/eller sanktioneringen medfører begrænsning af individets rettigheder, trivsel eller alderssvarende udvikling bliver den negativ.

⁵ Foredraget ”Børns oplevelser med negativ social kontrol”, på seminaret ”Religionsvidenskabelige perspektiver på (negativ) social kontrol”, 9. november 2023, arrangeret af afdelingen for Religionsvidenskab, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier.

⁶ SIRI er en styrelse, som hører under Udlændinge- og Integrationsministeriets koncern. Koncernen indeholder en række råd, nævn og nationale centre, som varetager forskellige opgaver inden for udlændinge- og integrationsområdet.

Definitionen uddybes i Københavns Kommunes beredskabsplan for negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter som følger:

Negativ social kontrol findes indenfor alle etniciteter, religioner, kulturer og samfundslag. Negativ social kontrol anvendes i æresrelaterede konflikter, men kan også findes i konflikter der ikke er æresrelaterede jf. ovenstående definition. Nærværende beredskab vedrører alle former for negativ social kontrol – dvs. også tilfælde, hvor den negative sociale kontrol ikke er udtryk for eller i sammenhæng med en æresrelateret konflikt. (Københavns Kommune 2024)

Negativ social kontrol blev allerede defineret i Regeringens handlingsplan i 2016. Der bliver negativ social kontrol beskrevet i handleplanens forord, hvor der lægges vægt på, at ”religiøse normer og kulturelle traditioner ikke begrænser deres [børn, unge og voksne, red.] frihed og rettigheder” (Justitsministeriet 2016). Det religiøse fokus er på dette tidspunkt et gennemgående tema, men igennem dette essay vil det forhåbentlig fremgå, hvordan man hos NGO’erne ikke har bevillinger eller støtte til at undersøge de religiøse implikationer nærmere. I praksis er det snarere afgrænset til muslimer og reel eller misforstået religiøs praksis indenfor islam.

I dette tidsskrift formulerer Jesper Petersen en kritik af begrebet. Petersen beskriver konsekvenser i forhold til den praktiske anvendelse af begrebet, da der opstår forvirring hos fagfolkene (Petersen 2024). I mine interviews med de civile aktører blev det også tydeligt, at der herskede nogen forvirring omkring begrebet, da de sagde, at ”der er jo helt vildt mange forskellige definitioner af negativ social kontrol”, men yderligere forklarede, hvordan de havde brugt 100 sider på at beskrive bare ét aspekt af negativ social kontrol – i forbindelse med etniske minoritetskvinder og beskæftigelse – men at det i en anden forbindelse kunne tage sig ud på en helt anden måde, for til sidst at komme frem til, ”så jeg tror ikke, der er nogen fast definition på, hvad det er? Det kan se ud på så mange forskellige måder.” Disse udsagn kommer fra en informant (Org. 2), der senere i interviewet henviste til den definition, der er inddraget fra SIRIs hjemmeside ovenfor dette afsnit.

En anden informant fortalte på lignende vis, at det kunne være ”lidt svært at finde ud af, hvad er det egentlig for noget”, da der ”findes jo rigtig mange forskellige begreber, der lægger sig op ad det [negativ social kontrol] begreb” og at det desuden kun er i de nordiske lande, at man bruger begrebet, hvorfor det kan være svært at indhente viden fra andre lande (Org.1). Forvirringen omkring negativ social kontrol beskriver Petersen som både ’sund’ og ’naturlig’, da begrebet er en tom betegner, signifier, der kan ”antage forskellige og ofte uforenelige betydninger” (Petersen 2024, 29). Citaterne, der er inddraget viser, hvordan selv frontpersonale, fagfolk og frivillige aktører, der har erfaring med arbejdet i forbindelse med negativ social kontrol på daglig basis, kan have svært ved at formidle, hvordan begrebet skal forstås og anvendeliggøres, hvilket kan begrundes med begrebets ’tomhed’.

Diskrepansen mellem den akademiske begrebsforståelse, den politiske forståelse og praksis

Da jeg i dette essay sætter fokus på, om begrebet negativ social kontrol er for bred en term, vil jeg trække på Jacobsens gennemgang af begrebet, der beskriver hvordan social kontrol er samfundets måde at opretholde social orden på og derfor er en integreret del af alle samfundets lag. Det er en beskrivelse af social kontrol i klassisk forstand (Jacobsen 2024), hvilket de civile aktører og frontpersonale derfor kan observere og rapportere tilfælde af. En informant berettede om det dikotomiske forhold, at negativ social kontrol kan observeres og samtidig hvordan begrebets kompleksitet gør det svært at observere, hvis man ikke kender til det:

Vi har også snakket meget om, at begrebet på en eller anden måde bliver meget fluffy og meget stort. Samtidig så findes det [negativ social kontrol, red.] og det er en politisk dagsorden. Og det er også noget, du er nødt til at kende til, før du kan se det. Ja. Så det er sådan, altså, det er meget kompliceret. (Org. 3)

Som det også blev beskrevet gennem Pedersens beretninger fra Børns Vilkår, kunne en af mine informanter berette om et bredt spænd af handlinger, der bliver forbundet med negativ social kontrol. Organisationen havde modtaget eksempler på, hvordan man hos frontpersonalet forstod negativ social kontrol som værende alt fra ”virkelig grov vold” til ”det der med, at man ikke må spise vingummi med gelatine i” (Org. 1).

Til spørgsmålet om, hvordan man forstår og definerer negativ social kontrol i de adspurgte organisationer, blev der henvist til, at man brugte den definition, der er udarbejdet af SIRI i samarbejde med regeringen. Petersen udlægger dog, hvordan negativ social kontrol og begrebet ’ære’, herunder æresrelaterede konflikter, er tæt knyttede – hos nogle endda synonyme – og at kendetegnene på negativ social kontrol og æresrelaterede konflikter ifølge SIRI er de samme (Petersen 2024). Selvom man hos SIRI, og nu hos deres særafdeling MÆRK,⁷ definerer negativ social kontrol i forlængelse af æresrelaterede konflikter, gav flere informanter udtryk for, at de ikke nødvendigvis anså ære som værende af definerende betydning for begrebet

De fleste andre steder ligger det jo kun under æresrelateret, men fordelene, tænker jeg, ved at det hedder negativ social kontrol er, at man måske fjerner lidt fokus fra om det lige er ære eller ikke er ære. Det er negativt, det er socialt; altså man har mange om det; og der er noget kontrol. Det bliver et mere logisk begreb. (Org.2)

En anden informant nævner, hvordan det ”mange taler om er, at det er mange forskellige kulturer og man snakker om, at det er jo en del af de æresrelaterede konflikter. Men det er jo ikke nødvendigvis om ære”. For denne informant fra Organisation 1 handlede negativ social kontrol mere om, at de involverede personer selv hæftede sig ved det sociale

⁷ MÆRK er forankret i Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI) under Udlændinge- og Integrationsministeriet, og har ansvar for koordineringen og udvikling af indsatser på nationalt niveau, der vedrører negativ social kontrol.

eller kollektive aspekt af begrebet som en mere betydningsfuld afgrænsning af negativ social kontrol, især i forbindelse med vold, ”det er jo en speciel form for vold, fordi den er kollektiv. Og det er måske det, jeg synes adskiller den mest fra andre voldsformer; at den bliver udøvet kollektivt” (Org.1). De interviewede personer problematiserede den politiske forståelse, der ligger forud for begrebet, som de ikke anså som fyldestgørende på flere områder. De mente desuden, at den politiske debat vedrørende begrebet gav anledning til diskrimination og øget fokus på minoritetsgrupper, særligt i koblingen med æresbegreber, da ”det blev så politisk og så rettet mod muslimer. Og al det materiale, der kom fra SIRI, handlede kun om muslimer og de knyttede det endnu mere sammen med æresrelaterede konflikter og hele det begreb” (Org. 4). Minoritetsetniske kvinder og piger blev af informanterne nævnt som ”klassiske” ofre for negativ social kontrol, hvilket flere informanter anså som en misforståelse eller forsimpning af, hvem der er ofre. Dette skyldes, at man ved arbejdet med negativ social kontrol møder udøverne af den sociale kontrol, og her ses det, at disse mennesker selv er ofre for selvsamme sociale kontrol, da de også er underlagt en kollektiv kontrol. Det vil sige, at udøverne også selv kan være ofre. Den gængse definition begrænser derfor forståelsen af, hvordan drenge og mænd også er ofre for negativ social kontrol (Jacobsen 2024).

I en af organisationerne blev det dog fremhævet, hvordan den meget brede definition tvinger deres medarbejdere til at være refleksive og nysgerrige på, hvad negativ social kontrol ”i virkeligheden er”, og ”hvad der ligger til grund for det”, da det er svært for medarbejderne at vide, hvornår det er negativ social kontrol. Deres medarbejdere oplever situationer, der ”giver sig til udtryk som negativ social kontrol” og at ”det er noget man [medarbejderne, red.] oplever. Ja, eller tror, man oplever” (Org. 2), hvilket afspejler, at man ofte støder på – ofte – vidtspændende situationer, hvor medarbejderne bliver i tvivl om, hvorvidt det er negativ social kontrol. Informanterne forklarer, at man i organisationerne oplever, at frontpersonale og frivillige ”stejler over” brugen af negativ social kontrol. Ligesom informanten, der mente, at det blev ”politisk og så rettet mod muslimer”, finder flere informanter begrebet diskriminerende, når de for eksempel oplever, at det, der er negativ social kontrol i ét tilfælde, blot er omsorg eller opdragelse i et andet, hvortil det lader til at være etnisk, religiøs og/eller kulturelt betinget, hvad der er negativ social kontrol. En informant beskrev, hvordan begrebet blev problematisk i mødet med borgere og frontpersonale, som kunne opleve at samtalen blev stigmatiserende, da der kunne være ”en oplevelse af, at det er noget majoritetsetniske danskere mener, at minoritetsetniske mænd gør mod minoritetsetniske kvinder. At det kun er et problem, fordi man har en bestemt religion, eller også kun fordi man kommer fra et bestemt sted”. Desuden kom flere informanter med eksempler på, hvordan de oplever, at man bør undersøge hvilken intention, der ligger til grund for de situationer, der kan tolkes som negativ social kontrol, da man især har fokus på piger og kvinder. Men som en informant sagde det,

når de har piger, som ikke må gå til fodbold i boligområdet, hvad handler det så om? Er det så negativ social kontrol? Eller handler det om, at forældrene synes, de skal lave lektier

i stedet for? Eller at forældrene ikke ved, hvad der foregår nede i fodboldklubben og lige så snart de finder ud af det, så må de egentlig gerne. (Org. 3)

En anden informant brugte et eksempel i forhold til kvinder og beskæftigelse til at belyse, hvilke gråzoner medarbejdere og frivillige står overfor. Medarbejderne på jobcentrene forventes at kunne afdække, hvorvidt en kvinde, der har mange forpligtelser i hjemmet er offer for ”negativ social kontrol eller er det bare sådan hun synes, at verden skal være indrettet?” (Org. 1). Dette viser, hvordan man er nødt til at inddrage kvindens autonomi og familieorienterede verdenssyn, men i forbindelse med definitionen på negativ social kontrol bliver det kollektivistiske verdenssyn problematiseret, da samme informant mener, at det er det, der er et kendetegn ved det negative aspekt af den sociale kontrol, ”for mig at se, så er det jo noget der kan udspille sig i mange forskellige grupper i samfundet, men at det, der er specifikt, det er at det bliver udøvet kollektivt og er en eller anden form for forsvar for en kollektiv verdensforståelse”. Når det offentlige og NGO’erne samarbejder, kan dette partnerskab lede til ”fleksible løsninger på komplekse udfordringer” (Andersen 2019, 68). Dette har dog den slagside, at det frivillige sociale arbejde bliver ”defineret og styret af markedsforhold” (ibid), hvilket også har en indvirkning på NGO’ernes kommunikation og retorik. Jeg kunne høre informanterne berette om frivillige, ansatte og frontmedarbejdere, der ikke føler sig rustet til at håndtere negativ social kontrol

[D]et er jo meget normativt, fordi du skal vurdere om noget er det ene eller det andet. Og så kan du have nogle pejlemærker i form af nogle rettigheder, og noget lovgivning i forhold til om det er det ene eller det andet, men man kan også være overbæymret, eller du kan mistænkeliggøre nogle borgere mere end nogle andre, fordi du har nogle forforståelser som frontmedarbejder. (Org. 3)

Alle informanter peger på det problematiske i, at den politiske diskurs særligt fokuserer på etniske minoritetsbaggrunde, og i dette citat kan man se, hvordan den politiske forståelse og diskurs kan have indvirkning på frontmedarbejdernes forståelse. På tværs af informanterne kom det særligt til udtryk, at der efterspørges en klarere og mere anvendelig definition, da spørgsmålet faldt på, hvilke anbefalinger de havde til området. Det efterspørges da, ”der er så stor divergens i, hvordan det egentlig bliver opfattet og anvendt, så er det jo et svært område at arbejde med, fordi det, den ene tænker på, når man siger negativ social kontrol, måske ikke er det samme, som den anden tænker på eller opfatter som det” (Org. 1).

NGO’ernes anbefalinger

Informanterne gav udtryk for, hvilke anbefalinger de havde til området og flere af disse omhandlede begrebets definition. En informant efterspurgte en definition, der bedre kan omsættes til praksis, så den ”måske [er] nemmere at følge ude i praksis”, som også gerne skal indeholde noget uddannelse til frontpersonalet, da det er ”dem, der møder

mennesker derude”. Det var særligt med hensynet til frontpersonalet for øje, at man ønskede en klar og anvendelig definition, da dette også har betydning for, at frontpersonalet ved, hvordan de skal agere, når de havner i en situation, hvor de mener, at der udøves negativ social kontrol, ”Der skal være de her beredskabsplaner eller viden om, hvor går man hen, hvad gør man så, hvad for nogle muligheder er der for at hjælpe? Hvem, hvor? Hvis man aldrig har stået i sådan en situation før, hvem er det så, man kan trække på, som kan hjælpe en?”. En anden informant udtrykte samstemmende, at de efterspurgte en ny definition:

En af de ting som vi mener kunne være en fordel, det var, hvis man udarbejdede en mere, kan man sige, socialfaglig definition. Fordi det vi har fundet ud af er, at der kan være ret stor tvivl om, hvad er det egentlig for noget det her. Og hvordan finder man ud af, er det det [negativ social kontrol, red.], der sker, eller er det noget andet? (Org. 1)

Selvom der bevilges ressourcer til arbejdet med negativ social kontrol, så er forskningen og vidensarbejdet bag også noget af det, der efterspørges, ”det er jo faktisk et område som er belyst, men det er også voldsomt underbelyst.” (Org. 1). Hos NGO’erne blev det forklaret, hvordan de selv havde tilføjet afgrænsninger og brugte eller supplerede med andre begreber, da de havde udfordringer med at få definitionen til at passe på de oplevelser, de selv eller deres personale mødte og på de områder, som de undersøger. Da en af informanterne blev spurgt til deres personlige holdning til begrebet, var svaret:

Det, der er vigtigt, er, at man forstår, at det begreb er noget andet end [social kontrol i klassisk forstand, red.]. Og så kan man bruge ’negativ social kontrol’, men man kunne jo sikkert også godt bruge et andet begreb. Men nu er det jo bare det begreb, vi bruger rigtig meget i Danmark. Så ja, jeg synes det er et godt et begreb for det, men det er jo fyldt med nogle misforståelser, eller nogle forskellige forståelser af, hvad det egentlig er. Og så kan det godt være, man kunne finde på et bedre. (Org. 1)

Det gik igen i interviewene, at informanterne udtrykte, at begrebet var godt, mens de samtidig udtrykte begrebets mangler, udfordringerne ved brugen af det og ved forståelsen af det. Et interview skilte sig ud ved, at informanten udtrykte stærk utilfredshed med begrebet af flere årsager. Informantens oplevelse af begrebet var, at det typisk var præget af en diskriminerende definition og mangelfuld afgrænsning, og at man i organisationen ikke følte, at man kunne udtrykke den kritik. Dette medførte at man følte sig på ”dybt vand”. Dette interview, der skilte sig ud ved at give udtryk for utilfredshed, beskriver mange af de samme udfordringer og stemninger i forhold til begrebet, men informanten følte sig dog også i en situation, hvor de ikke mente, at de kunne give udtryk for problematikkerne ved begrebet, på grund af den økonomiske afhængighed.

Hvorfor bruger civilsamfundets aktører begrebet?

Petersen beskrev, hvordan den faglige forvirring er naturlig og sund, men man kan undre sig over den fortsatte brug af begrebet, når man samtidig anskuer de udfordringer

NGO'erne, frontpersonale og de frivillige oplever i praksis. En informant fortalte, hvordan de var begyndt at bruge andre begreber, der gjorde det lettere at arbejde med på flere af organisationens niveauer. Brugen af begrebet negativ social kontrol kan derfor anses som en del af den forandring, som NGO'er undergår for at kunne konkurrere om fondsstøtte. I forandringen kan NGO'erne begynde at spejle blandt andet kommunikationen og leveringskulturen hos deres kommunale og statslige samarbejdspartnere. NGO'ernes formål tilpasses derfor de forventninger og aftaler, som deres samarbejder medfører (Andersen 2019, 68). Nogle informanter pegede på, hvordan de begrænsninger, leveringaftalerne medfører, udmønter sig:

Politisk er det jo meget kvinder med etnisk minoritetsbaggrund. Men det afspejler jo ikke nødvendigvis, altså, absolut ikke, hvem det er, der oplever det. Så, hvad med alle de andre grupper? Altså, der er også noget i det. Det kan vi også høre ude på jobcentrene. Vi oplever det også hos alle mulige andre borgergrupper. Men nu har vi fået politisk bevilling til den her gruppe. (Org. 2)

Citatet afspejler den gennemgående holdning hos de interviewede NGO'er. De italesatte alle, hvordan deres bevillinger var begrænset til at undersøge netop dette område, men at de efterspurgte at have mulighed for at afhjælpe de oversete problematikker, som deres medarbejdere støder på i hverdagen. Gennem Børns Vilkår's arbejde, der tidligere blev henvist til, kunne det ses, at unge, der er opvokset i kristne grupper, også oplever at blive udsat for negativ social kontrol. Flere af informanterne gav også udtryk for, at når man stødte på social kontrol i etnisk danske sammenhænge, var det svært at sætte ind overfor, da det som nævnt ofte er forbundet med muslimske og/eller minoritetsetniske grupper (Jacobsen 2024) og fordi deres bevillinger er afgrænset til specifikke projekt eller områder.

Projektstyrede begrænsninger

Ressourcer, eller mangel på samme, er en af de hovedudfordringer, som NGO'erne og civilsamfundsaktørerne står over for. Selvom Andersen beskriver, hvordan civilsamfundsorganisationer gerne er støttet af flere finansieringskilder (Andersen 2019), så er den projektstyrede økonomi en begrænsning af arbejdet, hvilket en af informanterne forklarede:

Hele den her form for projektstyret økonomi, som civilsamfundsprojekter jo tit har, gør jo, at man er mindre fleksibel. Man får jo en portion penge til nogle specifikke ting, så når man åbner op og finder nogle nye ting, man også synes er vigtige eller man gerne vil integrere, så kan man gøre det lidt, men hvis man skulle gøre det ordentligt, så skal man jo igen ud at finde nogle nye midler. (Org. 1)

Andersens analyse af hybride civilsamfundsorganisationer understreger imidlertid den indflydelse, som neoliberale praksisser og markeds kræfter har på NGO'erne. Hun argumenterer for, at mange NGO'er er blevet nødt til at tilpasse sig markedets logik og

konkurrenceprægede miljø for at sikre deres finansielle bæredygtighed. Denne tilpasning kan medføre, at man går på kompromis med organisationens oprindelige mission og værdier til fordel for kommercielle interesser og/eller effektivitet. En enkelt informant gav desuden udtryk for, at det økonomiske forhold gjorde, at de er nødt til at bekræfte eller omgå en definition, der ikke er funktionel for deres arbejde, fordi der ligger et økonomisk pres på dem, og at det arbejde, der ikke bekræfter definitionen eller den politiske forståelse, bliver en hindring eller forbliver undersøgt (Org. 4).

Man kan derfor se, hvordan begrebet og de divergerende fortællinger af negativ social kontrol giver anledning til at undersøge problematikker indenfor et klarere afgrænset område. Alle de adspurgte informanter havde øget fokus på etniske minoritetskvinder og beskæftigelse, og havde begrænset eller ingen mulighed for at undersøge, for eksempel, kristne grupper eller problematikker der vedrører drenge og mænd.

Afsluttende bemærkninger

Når NGO'erne beskriver, at social kontrol i etnisk danske og/eller kristne grupperinger findes, men ikke undersøges, kan det føres tilbage til flere årsager. Når det øgede politiske fokus, hvor muslimske og etniske minoritetsgrupper ligger inhærent i forståelsen, skal omsættes til det sociale område, kan jeg være bekymret for de NGO'er, der i forvejen står i et krydsfelt af problematikker. NGO'erne nævner selv begrebets kompleksitet, den projektstyrede økonomi, den konkurrenceprægede udvikling af markedet og deres manglende mulighed for at udtrykke kritik.

Den autonomi og fleksibilitet som førhen har præget NGO'ernes løsninger, bliver begrænset af et sprog, der ikke altid fungerer i praksis og af et marked, hvor NGO'erne må tilpasse deres løsninger bevillingsgiverne, for at komme i betragtning til finansiering. Mit indtryk er, at de begrænsninger, som NGO'erne møder i det praktiske arbejde, har konsekvenser for, hvilke borgergrupper man har mulighed for at undersøge og tilbyde støtte. De diskriminerende aspekter, der blev beskrevet gennem den politiske forståelse af begrebet, (for)bliver på den måde en del af min kritik af, hvordan begrebet nogle gange hindrer det praktiske arbejde.

Maria J. U. Brock er kandidatstuderende i religionsvidenskab med religionssociologisk specialisering ved Københavns Universitet.

Litteratur

Andersen, Linda Lundgaard. 2019. "Hybride civilsamfundsorganisationer under forandring: neoliberale praksisser, marked og civile rettigheder." *Tidsskrift for Arbejdsliv* 21 (4): 67–75. DOI: 10.7146/tfa.v21i4.118066.

Boje, Thomas P. 2020. "Medborger i frivilligt arbejde – velfærdsproducent eller demokratiets vagthund?" *Tidsskrift for Arbejdsliv* 21 (4):10–31. DOI: 10.7146/tfa.v21i4.118063.

- DeMattee, Anthony J. 2018. "Toward a Coherent Framework: A Typology and Conceptualization of CSO Regulatory Regimes." *Nonprofit Policy Forum* 9 (4): 20180011. DOI: 10.1515/npf-2018-0011.
- Heaslip, Emily. 2020. "Nonprofit, Not-for Profit & for-Profit Organizations; What's the Difference?" US Chamber of Commerce. <https://www.uschamber.com/co/start/strategy/nonprofit-vs-not-for-profit-vs-for-profit> (tilgået 19. september 2024).
- Jacobsen, Brian Arly. 2024. "Om social kontrol og udfordringer ved brugen af begrebet." *RELevans* 1 (1): 4–27.
- Justitsministeriet. 2016. *Forebyggelse af Æresrelaterede Konflikter og Negativ Social Kontrol. National Handlingsplan*. Justitsministeriet.dk, oktober 2016, <https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2016/National-handlingsplan-Forebyggelse-af-aeresrelaterede-konflikter-og-negativ-social-kontrol.pdf>.
- Karl Hårbøl, Jørgen Schack og Henning Spang-Hanssen (red). 1999. *Dansk Fremmedordbog* (2. udg.). Gyldendal. 1999:
- Kjærum, Morten. 2024. "NGO." *Den Store Danske*. <https://denstoredanske.lex.dk/NGO> (tilgået 10. maj 2024).
- Københavns Kommune. 2024. *Negativ social kontrol*. Kk.dk, https://www.kk.dk/sites/default/files/2024-02/1035_Handleplan_Social_kontrol_2024_26_A4_3-a.pdf.
- Petersen, Jesper. 2024. "En konstruktiv kritik af begrebet negativ social kontrol." *RELevans* 1 (1): 28–43.